

טבילת מתקני מים לקירור וחימום שיש בהם בית קיבול העשוי ממתכת

יש לעיין מה דינם ותקנתם של מתקני מים המצויים כהיום שיש בהם בית קיבול ממתכת שבתוכו מתחממים המים הקרים והחמים, ומתקנים אלו מיוצרים בחו"ל על ידי נכרים, ויש בזה קושי גדול לטבול את המתקן כיון שהוא עלול מאוד להתקלקל, ויש לעיין: [א]. האם אפשר להקנותם לנכרי ולחזור ולשאול או לשכור אותו ממנו. [ב]. כן ויש לברר האם שרי לקלקל אותם משימוש אף מבלי לקלקל את הבית קיבול העשוי ממתכת. [ג]. מה דינם של מתקנים ששוכרים מאת הבעלים ומשלמים דמי שכירות חודשיים, ואין הבעלים מרשה לטבולם. [ד]. מה דינם של כלים שכורים לעניין חיוב טבילת כלים.

ליה כלי של ישראל, ולכן לדעתו מיד במוצאי שבת או כאשר מוצא מקוה צריך לטבולו, יש בזה מקושי ההבנה, דאם נאמר שמיד הכלי נחשב של ישראל, א"כ איך השתמש בו בשבת בלי טבילה, והאם ברגע אחד כשיצאה שבת הפך הכלי לכלי בבעלות ישראל, ואי נימא שבעינן שיהיה זמן מה ביד ישראל שיראה כשקוע בידו, א"כ איך טובלו לדעת הט"ז במוצ"ש והרי זה עדיין כלי בבעלות נכרי שאינו יוצא ידי חובת טבילה בכה"ג, וצ"ע. [ואין לומר בכוונת הט"ז שצריך לחזור ולקנותו מן הנכרי, דאין זה במשמעות דבריו כלל, עיי"ש].

כלים שכורים שאין הבעלים מרשים לטבול את הכלי

ד. חלק ממתקני הקירור אינם קנויים לבעלים אלא מושכרים להם בשכירות חדשית, ויש לעיין מהו חיוב טבילתם ואיסור השימוש בהם בלי טבילה, ונדון זה דמיא למה שהארכנו במקום אחר בעיקר גדר יסוד איסור ההשתמשות בכלי שאינו טבול שהוא נובע מחיוב הטבילה וכל שאדם אנוס מלטבול את הכלי אין עליו איסור השתמשות בכלי, [ועיין שם מש"כ בשם דו"ז הגרש"ז אויערבאך זצ"ל]. ואם כן שמא יש לדמות גם נידון זה דהכא שאין בעלי החברה מרשים לטבול את הכלי דהוי אנוס על הטבילה. אלא שיש לעיין אם מותר להכניס עצמו לאונס כה"ג ועיין מש"כ שם.

חיוב טבילה בכלי שבעליו קנהו לסחורה וישראל אחר שואלו או שוכרו ממנו

ה. ויש לדון בזה גם מדברי הב"י במובאים בט"ז ס"ק י' שדן לומר דהאי דינא, דהגהות אשרי המובא בשו"ע סעיף ח', שישאל הקונה מנכרי סכין לחתוך בה קלפים והשאלה לישראל אחר שאין השני חייב בטבילה כיון שגם הראשון פטור מטבילה כיון שאין זה כלי אכילה ביד

המקנה כלי לנכרי וחוזר ושואלו ממנו

א. כתב השו"ע יור"ד סי' ק"כ סעיף ט' שמי שיש לו כלי של נכרי ואין לו אפשרות לטבולו בשבת, אזי יקנה אותו לנכרי ויחזור וישאלנו ממנו, ויכול להשתמש בו כדין כלי השאול מנכרי שפטור מטבילה. ונחלקו הט"ז והכהנ"ג בהבנת דברי השו"ע שדעת הט"ז שאין עצה זו מועילה לצמיתות אלא מיד כאשר יודמן לו מקוה יהיה צריך לטבולו, דכיון שכלי זה יהיה שקוע בידו של ישראל הרי הוא חייב בטבילה, וכדין משכון של נכרי הנמצא אצל ישראל ואין בדעת הנכרי לפדותו דחייב בטבילה, וה"נ לא שנא.

ודעת הכנה"ג שאפשר להשתמש בעצה זו עולמית ואף שיש בזה הערמה, והביא פוסקים שנתנו עצה זו לעניין כלים גדולים שאי אפשר להכניסם למקוה מחמת גודלם, ועצה זו היא לצמיתות, ועיין רעק"א בגליון השו"ע סי' ק"כ ס"א שהעתיק את דברי כנה"ג. ועיין משנ"ב סי' שכ"ג ס"ק ל"ה שהביא להלכה את דברי הט"ז.

המקנה כלי לנכרי וחוזר ושוכרו ממנו

ב. ונראה שאף לדעת הט"ז כל זה כאשר שאל את הכלי מן הנכרי ואין ניכר מעתה ועד עולם שהכלי הוא של נכרי ודמי למשכון, אבל אם ישכור ישראל את הכלי מן הנכרי וישלם דמי שכירות בצורה קבועה, בזה ניכר הדבר שאינו שקוע בידו אלא ההנהגה היא של כלי של נכרי בבעלותו הגמורה אלא הישראל שוכר אותו ממנו.

הערה בדברי הט"ז

ג. ובגוף דברי הט"ז יש לעיין מה היא השעה הנכונה להטביל את הכלי, שהרי המטביל כלי של נכרי אינו יוצא ידי חובתו, ובעינן שבשעת הטבילה יהיה בבעלות הישראל. והנה לדברי הט"ז החושש ששאלת הכלי עולמית משוויא

כלי סעודה עליהם ומנין שאין הראשון חייב בטבילתם. אמנם אף אי נימא כחידוש זה של הב"י מ"מ הט"ז והש"ל נחלקו עליו וכתבו לטבול בלי ברכה, וגם החכמת אדם לא היקל אלא בכלי זכוכית, ממילא אין להשתמש בעצה זו במתקנים אלו שבית הקיבול הוא ממתכת. [ויש לדון בזה גם מצד חשש גזל בגוונא שאין הבעלים מרשים לטובלו].

קלקול הכלי על ידי אומן

ו. נראה שקלקול הכלי על ידי אומן יפטר את הכלי מטבילה, אף אם הקלקול יהיה בהא שהאומן ינתק את חיבורי החשמל הפנמיים, באופן שצריך מעשה אומן תקנו, ואף שהבית קיבול עדיין שלם, מ"מ מסתבר שכיון שכלי זה שימושו הוא רק על ידי כח החשמל וכלי זה אינו ראוי לשימוש נמצא שהוי כלי מקוקל שישראל אומן תיקנו ונפטר מטבילת כלים.

הראשון, דמיועד לחתוך בו קלפים. וחידוש הב"י שה"ה גם אם הישראל הראשון קנה את הכלי לסחורה והשאיילה לישראל אחר פטור הכלי מטבילה. ולפ"ז יש מהאחרונים שרצו לדון לפטור כלים במסעדות מטבילה, כיון שאצל המוכר הוי כלי סעודה, אלא שנחלקו עליהם ונקטו דגם אצל בעלי המסעדות חשיבי כלי סעודה דמה לי אוכל בהם בעצמו מה לי מאכיל בהם את אורחיו, סו"ס שם כלי סעודה עליהם. ועיין ט"ז וש"ך שנחלקו על הב"י וכתבו בשם או"ה שיש לישראל השני לטבול בלי ברכה, וכתב החכמת אדם שבכלי זכוכית שטבילתם מדרבנן יש להקל במקום הצורך בשואל או מחנווני ויש חשש שאם יטבלם ישברו הכלים.

והנה מלבד הא שדברי הב"י בדין זה יש בהם חידוש גדול במה שדימה כלי סחורה לכלי לחתוך בו קלפים, שהיה מקום לחלק בין המקרים, דסכין לחתוך בה קלפים כיון שעומדת לשימוש שאינו שימוש של אכילה לאו שם כלי סעודה עלה, משא"כ כלי סעודה העומדים לסחורה שם

ז. העולה מהנ"ל

- [א]. מתקני קירור שיש בהם בית קיבול ממתכת או זכוכית ומיוצרים על ידי נכרי חייבים בטבילה.
- [ב]. אם מקנה את המיתקן לנכרי וחוזר ושואלו ממנו באנו למחלוקת הט"ז וכנה"ג, ודעת המשנ"ב להחמיר ולטובלו.
- [ג]. נראה שם מקנה לנכרי וחוזר ושוכרו ממנו באופן שניכר שהנכרי הוא הבעלים ואינו שקוע ביד הישראל דשפיר דמי אף להט"ז ומשנ"ב.
- [ד]. אף אם שוכר את הכלי מיד הבעלים, אין להקל להחשיב את הכלי ככלי סחורה וצריך לטובלו.